

Asia: VN/630/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kunnan ilmastosuunnitelman laatimisen aikaväli (14 a § 1 mom)

Kuntien ilmastosuunnitelman laatimisen ja päivittäminen kerran valtuustokaudessa on hyvä aikajana. Tänä aikana valtuustossa hyväksytyä ilmastosuunnitelman päästövähennystavoitteiden, sopeutumistoimien ja mahdollisten nielu- ja hiilineutraaliustavoitteiden etenemistä voidaan seurata päättäjien tekemän päätösitoumuksen mukaisesti, jolloin poliittinen vaikuttaminen sisältövaatimukseen ei tule esteeksi.

Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö (14 a § 1–2 mom)

Esitetty kuntien ilmastosuunnitelman sisältövaatimus on hyvä ja riittävän laaja ja vaikuttava. Kuitenkin tulisi vaatia tavoitetaso kunnissa riittävän tiukaksi, sillä IPCC:n raportissakin on todettu, että nykyiset toimet eivät riitä ilmaston lämpenemisen rajaamisen 1.5 asteeseen ja tarvitaan tehokkaita päästövähennystoimia heti. Kunnissa, joissa ei ole vielä asetettu ilmastotavoitteita, eikä tehty ilmastosuunnitelmaa, tulisi heti asettaa vahvat vaatimustasot. Ilmastosuunnitelman sisältövaatimusten täyttämiseen tulee laatia hyvä opas, jonka perusteella laatiminen, tavoitteiden asettelu ja päätöksenteko helpottuu.

Kunnan ilmastosuunnitelman seuranta (14 a § 3 mom)

Seurantaa on tehtävä sekä asetettujen tavoitteiden ja -toimien toteutumisesta vuosittain. Seuranta tulee olla niin yksityiskohtainen, että jokainen toimiala pystyy sen perusteella korjauksia. Seurantatiedot tulee esittää kostetusti valtuustolle, mutta käydä läpi myös toimialoittain.

Kunnan ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa (14 a § 3 mom)

On erittäin tärkeää, että ilmastosuunnitelma ja sen sisältövaatimukset tulevat esiin kuntastrategiassa. Ilmastotyö tulisi sisällyttää vaatimuksena myös hallintosääntöihin ja toimikuviiin, josta käy ilmi kellä on valtuutus tehdä mitäkin päätöksiä tai mikä on päätöksentekoprosessi, sekä kuka raportoi mistäkin ja kuka koostaa raportin valtuustolle esitettäväksi. Ilmastosuunnitelma tulee ottaa esityksen mukaisesti esiin toimintakertomukseen, mutta tulee ottaa huomioon myös talousarviossa ja budjetin laadinnassa.

Mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhdessä alueen muiden kuntien kanssa (14 a § 4 mom)

Hyvä mahdollisuus pienille kunnille, jotka ovat lähellä toisiaan (sama maakunta periaatteena) ja joilla on sama tilanne. Yhteissuunnitelman tulee kuitenkin sisältää kutakin kuntaa koskevia, paikalliset olosuhteet huomioivia tavoitteita, joten yhteissuunnitelmasta ei välttämättä ole kovin suurta apua kuin ensimmäistä suunnitelmaa laadittaessa (vertaistuki). Kuntien, jotka tekevät yhdessä ilmastosuunnitelmaa tulisi olla samantyyppinen elinkeinorakenne ja mm. maa- ja metsäomistus pohja, jotta yhdessä tehdystä suunnitelmasta olisi suurin hyöty.

Tärkeää on, että laadintaan saadaan valtionavustusta, jonka hakeminen tulisi olla mahdollisimman helppoa ja avustus tulee jakaa kustannusten suhteessa.

Muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksiin ilmastolain soveltamisalalla (21 b § 1–4 mom)

-

Muutoksenhaku kuntien ilmastosuunnitelmiin (21 b § 5 mom)

Muutoksenhaku kuntien valtuustopäätökseen ilmastosuunnitelmasta on looginen ja hyvä. On tärkeää, että kuntalaisilla ja yhdistyksillä yms. on lainmukainen oikeus hakea muutosta, jos kokevat ilmastosuunnitelman olevan lainvastainen. Tämä antaa legimititeetin suunnitelmille. Tässä on kuitenkin tärkeää, että täytäntöönpano-oikeus on mahdollistettu muutoksenhausta huolimatta ja tämän voi muuttaa vain hallinto-oikeus.

Muutoksenhakumahdollisuus voi osaltaan parantaa myös suunnitelmien sisältöä ja päätöksentekoa.

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

-

Muut huomiot

Laki ilmastolain muuttamisesta ja sen myötä kunnille tuleva velvoite ilmastosuunnitelman laatimisesta on erittäin tärkeää juuri niille kunnille, joilla ei vielä ole tehty mitään ilmastotyötä tai asetettu päästövähennystavoitteita. Velvoittavuudella saadaan päätöksentekoprosessia edistettyä ja jokainen kunta vastaamaan osaltaan ilmastomuutoksenhillintätoimista, joka on eettinen ja moraalinen velvoite kaikille. Ilmastosuunnitelman kautta moni tähän asti toimimaton kunta saadaan omaksumaan uudet toimintamallit ja tämän kautta myös tekemään sopeutumisen suunnitelmia ja edistämään luonnon monimuotoisuutta ja kiertotalousyhteiskunnan toteutumista. Pidemmällä aikavälillä voidaan saada elinvoiman parannuksia kuntaan, sekä yhteistyöverkostojen syntymistä niin kuntien, kun yritystenkin kesken, joka osaltaan lisää kuntaorganisaation työmotivaatiota ja resurssien kohdentamista laajasti ja tehokkaammin.

Rahinantti Mia
Saarijärven kaupunki/ympäristötoimi